

اصالت سنجی

خلاصه انگلیسی این مقاله با عنوان:
Design of urban spaces for the elderly
and disabled (case study: Shorabil
recreation and tourism area)
در همین شماره به چاپ رسیده است.

شهرسازی ایران، دوره ۳، شماره ۵، پاییز و زمستان ۱۳۹۹، صفحه ۸۴ - ۹۸
تاریخ دریافت: ۹۹/۳/۱۷، تاریخ بررسی اولیه: ۹۹/۳/۲۲، تاریخ پذیرش: ۹۹/۶/۲۰، تاریخ انتشار:
۹۹/۹/۲۲

طراحی فضاهای شهری دوستدار سالمند و معلول (نمونه موردی: منطقه تفریحی و گردشگری شورابیل)

فاطمه صبوری گرده* کارشناسی ارشد طراحی شهری، گروه مهندسی شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه پیام نور تهران شرق، ایران

چکیده: رشد و گسترش شهرها و تغییرات به وجود آمده در طرح ها و مناظر شهری، هماهنگی لازم را با افزایش جمعیت و سیر صعودی سن افراد و معلولیت را نداشته است. از ارائه و اجرای بسیاری از طرح ها، به خوبی می توان دریافت که در آن ها به نیازهای بسیاری از قشرهای جامعه، از جمله سالمندان و معلولان، توجه درخور نمی شود. بنابراین همواره قشرهای از مردم هستند که با مشکلات زیاد، از جمله مناسب سازی محیط و نبود منظر مناسب شهری روبه رو بوده اند و جایگاه مناسبی برای حضور نمی یابند. سالمندان و معلولان از جمله قشرهایی هستند که با مشکلات فراوانی در شهر مواجه اند. آنان با وجود تمایل به شرکت در تعاملات اجتماعی و استفاده از فضاهای عمومی، از فضای شهری مناسبی که امکان زندگی مستقل را برای آنان ایجاد کند، برخوردار نیستند. به بیان دیگر، سالمندان و معلولان دوست دارند با انجام دادن مسئولیت ها و ایجاد روابط اجتماعی با همسایگان ثابت کنند که از توانایی هایی برخوردار می باشند؛ اما آیا فضاهای عمومی در شهرهای ما، نیازهای سالمندان و معلولین را برآورده و تسهیلات مناسب را برای این قشر از جامعه تامین می کند؟ به یقین عوامل متعددی نظیر کاربری اراضی، بافت شهری، دسترسی پذیری، حضور پذیری، تجهیزات و مبلمان شهری در طراحی شهر تاثیرگذار هستند. این تحقیق عوامل، نارسایی و کمبودهای سالمندان و معلولین را برای ایجاد تعامل اجتماعی و حضور پذیری در فضاهای عمومی (نمونه موردی شهر اردبیل منطقه تفریحی و گردشگری شورابیل) بررسی می کند و در پایان با توجه به ضوابط و استانداردها به طراحی فضاها و مکان هایی با تجهیزات و امکانات متناسب با دوستدار سالمندان و معلولین با استفاده از نرم افزارهای طراحی مانند اتوکد و اسکچاپ و... می پردازد.

واژگان کلیدی: فضای شهری، سالمند، معلول، منطقه گردشگری شورابیل

*مسئول مکاتبات: f.sabouri72@yahoo.com

۱- مقدمه

به توضیح است، زمانی چیزی به عنوان مسئله پدیدار می شود که به عنوان معضل نمود پیدا کند. حال این مشکلات کیفی در شهرهای جهان سوم به ویژه در شهر نمونه مورد بررسی که حاصل توجه به رشد کمی شهرها است، منجر به بروز مشکلاتی از جمله فقدان تجهیزات

موضوع مطرح شده در این تحقیق، بررسی مشکلات و نارسایی های فضاهایی با امکانات و تجهیزات و مبلمان مناسب برای افراد سالمند و معلول در فضای شهری (شهر مورد نمونه: شهر اردبیل) می باشد. لازم

۱-۲- سوال تحقیق: شرایط و امکانات و استانداردها و ارائه طرح هایی در جذب و حضورپذیری سالمند و معلول در فضاهای عمومی چه مواردی می تواند باشد؟

۱-۳- فرضیه تحقیق: به نظر می رسد طراحی و ساخت و مکان یابی مناسب فضاهای عمومی برای همه اقشار به خصوص قشر سالمند و معلول می تواند در هویت بخشی و سرزندگی و ایمنی فضا نقش بسزایی را ایفا کند.

۲- پیشینه تحقیق

پس از بررسی منابع خارجی و داخلی (مقالات، کتاب ها، مجلات و...) در مورد پژوهش حاضر ابتدا به تحقیقاتی که در دیگر کشورها انجام گرفته و سپس به مواردی که در داخل ایران انجام شده است پرداخته می شود.

۲-۱- مطالعات خارجی:

اعلامیه جهانی حقوق بشر در سال ۱۹۴۸ با توجه به در برگیری و شمول آن بر همه انسان ها، دامنه نگاه انسانی به افراد دارای معلولیت را گسترش داد. سازمان ملل متحد قوانین فرصت های برابر برای افراد دارای معلولیت را در سال ۱۹۹۴ تصویب کرد، که در آن، چارچوب های بین المللی توسط مدافعان حقوق بشر و قانونگذاران برای حل مسائل ناتوانان و معلولین به کار گرفته شد و دستورالعمل هایی را برای هدایت برنامه های مربوط به دسترسی برابر برای همه افراد ارائه کرده است (Stanberry and Hugo, 2000). موسسه های خیریه و وام دهنده مانند بانک توسعه و بانک جهانی، در پیشرفت و توسعه حل مسائل و مشکلات مربوط به معلولین و ناتوانان و مطرح کردن سیاست های مربوط به سیستم حمل و نقل و به ویژه پروژه های مختلف شهری نقش قابل توجهی داشته اند. این روند توسط سازمان هایی از جمله در بریتانیا و سوئد ادامه یافت (Inter - American Development Bank, 2001).

مناسب شهری و کمبود فضایی برای این قشر از افراد جامعه شده است. توجه نکردن به این معضل سبب فقدان آسایش و راحتی سالمندان و معلولین در استفاده از امکانات و تجهیزات شهری شده است. مجتمع تفریحی - گردشگری شورابیل شهر اردبیل مکانی است برای تفریح و سرگرمی و ایجاد تعاملات اجتماعی که توجه کم تری به قشر سالمند و معلول داشته و مکان ها و تجهیزات و مبلمان مناسبی برای این قشر تعبیه نشده است که می توانیم با طراحی فضاها و مکان های مناسب، همراه با تجهیزات و مبلمان مناسب برای تعاملات اجتماعی این اقشار، محیطی سالم و مناسب برای آن ها به وجود بیاوریم.

به طور کلی، دسته ای از فضاهایی که ضروری است در برنامه ریزی و مکان یابی و طراحی آن ها به گونه ای جدی به ویژگی های کمی و کیفی مخاطبان توجه شود، فضاهای عمومی شهری است. وجود فضاهای عمومی شهری که همه امکانات را برای آسایش و راحتی همه اقشار جامعه به ویژه سالمندان و معلولان، که قشر ضعیف و ناتوان جامعه محسوب می شوند دارا باشند، می تواند انسجام فضایی و هویتی ویژه ببخشد و در به وجود آمدن فضایی سرزنده مملو از نشاط و سلامتی جسمی و روحی شهروندان موثر باشد.

موارد ذکر شده بر کیفیت شهرها تأثیر گذاشته و از آن تأثیر می پذیرند. با توجه به این امر و نکاتی که در بالا به آن اشاره شد و همچنین با در نظر گرفتن مسائل دیگر، بررسی فضاهای عمومی شهری دوستدار سالمند و معلول و یافتن ریشه های مشکلات و عدم تداوم آن ها و در نهایت پیدا کردن راهکارهایی مشخص برای طراحی فضاهایی برای این اقشار بسیار مهم و ضروری است.

۱-۱- هدف اصلی این پژوهش: طراحی

فضاهای عمومی و تفریحی دوستدار سالمند و معلول (مطالعه موردی: شهر اردبیل، منطقه تفریحی - گردشگری شورابیل) می باشد.

باره باید در نظر گرفت یادآوری می شود.

علی الحسابی و رفیعی در سال ۱۳۹۰ به پژوهشی با عنوان «ارزیابی نیازمندی های سالمندان در فضاهای شهری، مطالعه موردی پارک خلد برین شیراز» می پردازند. مشکلاتی از قبیل شلوغی معابر و ترافیک و سرعت زیاد ماشین ها، آلودگی هوا، کثیفی معابر و فضاها، ناهمواری مسیرها و تعدادی نیز به مشکلاتی چون نبودن پل عابر پیاده، کمبود فضای سبز، زیاد بودن فاصله دسترسی تا امکانات و تسهیلات عمومی، مبلمان شهری نامناسب، عبور موتورسیکلت ها، وجود جوانان شرور و بیکار، عدم رعایت حق و حقوق سالمندان توسط مردم و کمبود تسهیلات عمومی اشاره کرده اند و بیان کننده این واقعیت است که علاوه بر طراحان، مدیریت شهری نیز نقش مهمی در ایجاد فضاهای شهری دوستدار سالمندان دارند (علی الحسابی و رفیعی، ۱۳۹۰).

تاج مزینانی و همکارانش (۱۳۹۴) پژوهشی با عنوان «تحلیل چند سطحی مطروذیت جوانان» انجام داده اند و اطلاعات براساس چارچوبی معین و ملاک هایی مشخص در چهار سطح فردی، ارائه خدمات، ساختاری و سیاستی و اجتماعی گردآوری و تجزیه و تحلیل شده است.

۳- مبانی نظری

۳-۱- فضاهای شهری: راجر ترانسیک^۲ فضاهای شهری را به دو دسته عمده سخت فضا و نرم فضا تقسیم کرده است. منظور وی از اصطلاح سخت فضا، فضاهایی است که کاملاً با بدنه های معماری محصور شده اند. این فضاها محل گردهمایی و مکان فعالیت های اجتماعی شهر است و اما نرم فضاها، فضاهایی هستند که محیط و عناصر طبیعی در شکل دادن به آن ها غلبه دارند؛ مانند باغ ها و پارک ها (tavasoli & bonyadi, 1992). سه شاخص اصلی فضاهای شهری

شانتن^۱ در پژوهشی با عنوان «نقش سالمندان در اجتماع (مورد مطالعه: مالزی)» به بررسی ویژگی های سالمندان در سطح شهر پرداخت و به این نتیجه رسید که اغلب سالمندان با افزایش سن خود به دنبال کاهش سرعت یادگیری و مشکلات فیزیکی - جسمانی کمتر مورد توجه قرار می گیرند و این مساله به کاهش احترام آنان از سوی شهروندان و حتی خانواده منجر می شود، اغلب سالمندان اذعان داشته بودند که نیازمند ترحم نیستند بلکه باید درک شوند (شانتن، ۲۰۰۳).

سازمان بهداشت جهانی در ارتباط با شهر دوستدار سالمند استانداردهایی را جهت ارتقا ظرفیت کشورها و شهرها ارائه می کند، این استانداردها برای نیل به وضعیتی ایده آل برای همه شهرها و در نهایت افزایش کیفیت زندگی افراد ساکن در شهرها مخصوصاً قشر سالمندان ارائه شده است (WHO, 2007).

۲-۲- مطالعات داخلی :

پایان نامه ای توسط خانم امکچی با عنوان «برنامه ریزی شهری برای معلولین» در سال ۱۳۶۷ در دانشکده هنرهای زیبا دانشگاه تهران نوشته شده است. در این پژوهش، نویسنده به برنامه ریزی شهری با توجه به مسائل معلولین پرداخته و در قسمت های مسکن، کار و فعالیت، اوقات فراغت، دسترسی و اصول کلی شهرسازی با توجه به معلولین مطالعاتی انجام داده است و در پایان، راه حل هایی جهت مناسب سازی فضاهای شهری برای رفاه حال معلولین ارائه شده است.

پایان نامه ای با عنوان سیستم های حمل و نقل مناسب شهری برای معلولین توسط آقای حیدریان در سال ۱۳۷۶ در دانشگاه علم و صنعت ایران نوشته شده است. در این پژوهش نشان داده شده است که جامعه معلول کشور با چه مشکلاتی از نظر حمل و نقل روبرو می باشند. همچنین در این پژوهش به نقش و اهمیت مناسب سازی شهر و به ویژه مسیر های عابرین پیاده و غیره اشاره می شود و پاره ای از تمهیداتی که در این

^۲ . Roger Trancik

^۱ . Shottun

فراهم می کند، بلکه برای افراد معلول یا کودکان نیز مفید است. همچنین، افزایش امنیت محله ها، هم برای سالخوردگان و هم برای کودکان، امکان مشارکت در فضاهای عمومی شهری را افزایش می دهد. سازمان بهداشت جهانی مبتکر شهرهای دوستدار سالمند بوده و ویژگی های شهر دوستدار سالمند را اجتماعات و یا شهرهایی می داند که با استفاده از ارتقای سطح امنیت و سلامت و مشارکت افراد سالمند، موجبات فعالیت هر چه بهتر آن ها را فراهم نموده و در نهایت سبب افزایش کیفیت زندگی در آنان شود (Phillipson, 2012). شهر دوستدار سالمند محیطی برای حمایت بهتر سالمندان می باشد که با فعال کردن آنان در جامعه مدنی و خانواده و محله، فرصت های متعددی را برای مشارکت مطلوب سالمندان در جامعه فراهم می نماید (Fitzgerald and Caro, 2015).

۳-۵- اهداف کلی طرح

اهداف کلی طرح شهر دوستدار سالمند شامل موارد زیر می باشد:

- جلب توجه سیاستگذاران خرد و کلان جامعه و مدیران سطوح مختلف اجرایی نسبت به مسائل و مشکلات افراد سالمند و ایجاد بسترهای فرهنگی لازم؛
  - بسترسازی جهت آغاز حرکت هایی در راستای تامین عدالت اجتماعی و تحقق خواسته های گروه های مختلف دارای نیازهای ویژه و در نتیجه تقویت شان و پایگاه اجتماعی آنان در سطح جامعه؛
  - تقویت ارتباط های بین نسلی از طریق فراهم سازی تمهیدات لازم جهت حضور فعال تر سالمندان؛
  - تامین رضایت خاطر و افزایش امید به زندگی در سالخوردگان با ایجاد شرایط مناسب جهت شکوفایی استعدادها و علائق آنان؛
  - کمک به توسعه همه جانبه کشور از راه گسترش مشارکت فعال افراد سالمند در حوزه های مختلف علمی، فرهنگی و... (شورای ملی سالمندان، ۱۳۹۱).
- ۳-۶- معیارهای شهر سالمندان: سازمان

در عرصه عمومی شهر عبارتند از: عمومی بودن فضا، باز بودن فضا و برقراری تعاملات اجتماعی در فضا.

۳-۲- سالمندی: سالمندی یک فرایند طبیعی در زندگی انسان می باشد که از ابتدای عمر آغاز می شود. با افزایش سن به تدریج تغییرات جسمانی، روانی و احساسی در انسان روی می دهد. سالمندی را به طور قراردادی مترادف با آغاز سن ۶۵ سالگی می دانند. مشکلات شناختی سالمندان در محیط، در ارتباط با سه موضوع کلی مطرح می شوند: ۱- آشنایی محیط؛ ۲- حفظ تمرکز در محیط؛ ۳- مسیریابی.

۳-۳- سالمندان و فضای شهری: سالمندان از جمله گروه های اجتماعی هستند که به دلیل سن بالا و کاهش نسبی فعالیت های کاری، عمدتاً از فضاهای شهری برای انجام فعالیت های اختیاری و اجتماعی استفاده می کنند. فعالیت های انتخابی فعالیت هایی هستند که در صورتی که زمان و مکان و بستر محیط اجازه دهد به شکل داوطلبانه صورت می گیرد. فعالیت های اجتماعی فعالیت هایی هستند که دفعاتاً شکل می گیرند و به دنبال حضور مردم در یک مکان و در یک زمان صورت می گیرند (مانند گفتگو با بقیه و غیره) (Carmona, et al., 2009).

برای استفاده افراد از پارک ها دو دلیل ذکر شده است که عبارتند از: ۱- میل و تمایل به بودن در مکانی طبیعی؛ ۲- نیاز برای برقراری ارتباط اجتماعی.

۳-۴- شهر دوستدار سالمند: شهر دوستدار سالمند لزوماً معطوف به افراد سالخورده نیست، بلکه بیشتر فرآیند سالمند شدن را در نظر می گیرد. بدین معنی که وجود مجموعه ای از شرایط، باعث افزایش کیفیت زندگی در روند زمانی زندگی همه افراد جامعه خواهد بود. از سوی دیگر شهری که فضای مناسبی برای زندگی سالمندان باشد، برای همه اقشار از سنین و جنسیت های مختلف، شهر مناسبی برای زندگی است؛ به عنوان مثال از میان رفتن موانع تردد در معابر شهری، نه تنها امکان زندگی راحت تر را برای سالخوردگان

۳-۹- مدیریت شهری معلولین: در بیان مفهوم «مدیریت شهری» باید گفت اگر شهر، هم چون سازمان در نظر گرفته شود، لازم است که در راس آن عنصری برای برنامه ریزی آینده و اداره امور کنونی قرار گیرد. این عنصر را می توان مدیریت شهر نامید. مسایل بسیاری در شهرها هستند که برای حل آن ها وجود مدیریت شهری، الزامی قلمداد می شود. مسائلی مانند چگونگی گسترش آینده شهر، تامین خدمات عمومی (آب، برق، نظافت)، احداث مراکز عمومی با کارکردهای تفریحی، فرهنگی و ورزشی، ساختن خیابان ها و کوچه ها. آن چه وظیفه هر مدیری به شمار آید، وظیفه مدیریت شهری نیز به شمار می رود (سعیدنیا، ۱۳۸۲).

۴- روش تحقیق

۴-۱- نوع تحقیق: پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی می باشد و با توجه به ماهیت هدف گذاری و ابزارهای دستیابی به این اهداف از روش تحقیق توصیفی - تحلیلی استفاده شده است.

۴-۲- روش تحقیق آماری: برای گردآوری اطلاعات کمی و کیفی از روش جمع آوری اطلاعات کتابخانه ای، سالنامه های آماری و منابع اینترنتی استفاده شده است، اندازه ی نمونه در این پژوهش کل جمعیت سالمند و معلول استان اردبیل می باشد و روش نمونه برداری از فرمول کوکران برای محاسبه آن استفاده شده است.

۴-۳- روش تحقیق نرم افزارنویسی: در پژوهش حاضر از نرم افزارهای WORD، EXCEL، 3D MAX، AUTOCAD و... برای تجزیه و تحلیل یافته ها و طراحی نهایی استفاده شده است.

۴-۴- روش تحقیق مطالعه ی موردی: محدوده مورد مطالعه منطقه تفریحی و گردشگری شورابیل واقع در شهر اردبیل می باشد که به بررسی فضاهای دوستدار سالمند و معلول پرداخته می شود. با تجزیه و تحلیل وضع موجود به ارائه پیشنهادات و طراحی فضایی برای آسایش، سرزندگی و حضور پذیری این قشر از افراد در

بهداشت جهانی هشت شاخص و مولفه اصلی را به عنوان معیارهای جهانی شهر دوستدار سالمند در نظر می گیرد که بعضی از کشورهای توسعه یافته از آن ها فراتر رفته اند. این شاخص ها عبارتند از: شاخص های فضاهای باز شهری؛ ساختمان ها و مکان های عمومی؛ شاخص های حمل و نقل؛ شاخص های ایمنی و سهولت تردد؛ شاخص های احترام اجتماعی؛ شاخص های مشارکت و روابط اجتماعی؛ شاخص های بهداشت و درمان؛ شاخص های فرهنگی و تفریحی (World Health Organization, 2007).

۳-۷- معلولیت: معلولیت (به انگلیسی: Handicap) به آسیب های ناشی از اختلال و ناتوانی گفته می شود که منجر به ایجاد محدودیت و جلوگیری از ایفای نقش طبیعی فرد در زندگی می گردد. معلول کسی است که به علت ضایعه ای ارثی یا اکتسابی نتواند از عهده کاری برآید که سایر افراد هم سن او با معلومات و تجربیات مساوی انجام می دهند.

۳-۸- فضاهای شهری و معلولیت: فضا و محیط های شهری در وهله اول باید توانایی پذیرش افراد و تامین خدمات رفاهی و آسایش تمام اقشار جامعه را داشته باشد. این موضوع برای افراد معلول از حساسیت و اهمیت بیشتری برخوردار است.

به بیانی دیگر، فراهم نبودن زیرساخت های لازم برای افراد معلول و کم توان جسمی و حرکتی، دسترسی آنان را به امکانات شهری با مشکل مواجه کرده است و نابسامانی فضاهای شهری و عدم انطباق آن با نیازها و خواسته های این افراد سبب منزوی شدن آن ها شده است. بنابراین اصلاح محیط و تدارک تجهیزات مورد نیاز، به گونه ای که افراد معلول بتوانند با حفظ استقلال فردی، آزادانه و بدون احساس خطر از محیط پیرامون خود (اعم از اماکن عمومی، معابر و محیط شهری و...) استفاده نمایند، زمینه مناسبی را برای بازگرداندن آنان به اجتماع و زندگی و فعالیت فراهم می سازد (شهناز، ۱۳۹۰).

در حوزه مداخله پرداخته می شود.

۴-۵- روش تحقیق تحلیلی یا مدلسازی:

این پژوهش برای تعیین حجم نمونه از روش فرمول کوکران برای تحلیل حجم نمونه استفاده شده است همچنین برای تجزیه و تحلیل از تکنیک SWOT استفاده شده است و برای طرح های سه بعدی نهایی از نرم افزار DMAX3 استفاده شد.

۴-۶- روش تحقیق میدانی:

در تحقیق میدانی از روش طراحی پرسشنامه، مصاحبه، مشاهده و برداشت میدانی از محدوده مورد نظر استفاده شده است.

۴-۷- جامعه آماری و روش نمونه گیری:

جامعه آماری این پژوهش، جمعیت معلولین و سالمند ساکن شهر اردبیل می باشند؛ از بین ۵۲۹۰۰۰ نفر شهروند ساکن در سطح شهر اردبیل، جمعیت سالمندان ساکن در این شهر را ۴۳۴۲۸ نفر یعنی ۷/۷ درصد کل جمعیت شهرستان می باشد همچنین جمعیت معلول در شهرستان اردبیل حدود ۸۸۳۶ نفر یعنی ۱/۶۷ درصد از جمعیت اردبیل می باشد که در کل جمعیت سالمند و معلول در اردبیل ۵۲۲۶۴ نفر می باشد

برای محاسبه حجم نمونه از فرمول کوکران با خطای ۵ درصد و سطح اطمینان ۹۵ درصد استفاده شده است.

$$n = \frac{\frac{(1/96)^2(0/5)(0/5)}{(0/05)^2}}{1 + \frac{1}{52264} \left(\frac{(1/96)^2(0/5)(0/5)}{(0/05)^2} - 1 \right)}$$

$$= 381/20645051 = 381$$

$$n = 381.20645051 \cong 381$$

حجم نمونه پژوهش حاضر برابر است با ۳۸۱ نفر که در این پژوهش جهت به دست آوردن اطلاعات از افراد ساکن در سطح شهر به خصوص سالمندان و معلولان تعداد ۳۸۱ پرسشنامه تدوین، توزیع و تکمیل شده است.

۴-۸- دلایل انتخاب نمونه موردی تحقیق:

دلیل انتخاب نمونه موردی تحقیق این است که منطقه تفریحی و گردشگری شورابیل یک فضای عمومی ای است که همه اقشار مختلف جامعه می توانند از طبیعت زیبا، مناظر چشم نواز، وسایل تفریحی و... آن استفاده کنند و چون در این فضا هیچ توجهی برای آسایش و راحتی سالمندان و معلولین نشده و یا خیلی کم توجه شده و باعث شده که این اقشار از جامعه نتوانند از زیبایی های این منطقه به نحو احسن استفاده کرده و لذت ببرند لذا بر آن شد تا در این منطقه برای این اقشار تحقیقاتی انجام داده و طرح هایی را ارائه نماییم.

۵- یافته های پژوهش

۵-۱- معرفی محدوده مورد مطالعه: منطقه

تفریحی و گردشگری شورابیل یکی از بزرگترین مناطق تفریحی اردبیل می باشد که به دور دریاچه ای پیچیده شده است. دریاچه شورابیل، دریاچه ای است که در خیابان دانشگاه مسیر دانشگاه محقق اردبیلی، دانشگاه علوم پزشکی و دانشگاه پیام نور قرار دارد. این دریاچه یکی از جاذبه های طبیعی اردبیل می باشد که نتایج مطالعات زمین شناختی نشان می دهد که قدمت این دریاچه قدیمی تر از دریاچه ارومیه است. شورابیل تنها دریاچه طبیعی داخل شهری در ایران می باشد. این دریاچه در گذشته بسیار شور بوده است، ولی امروزه با افزودن آب شیرین به آن از شوری آن کاسته شده به طوری که نوعی ماهی قزل آلا در آن پرورش داده می شود و گستردگی آن به ۱۸۰ هکتار افزایش یافته است. این دریاچه دارای امکانات تفریحی، ورزشی و فرهنگی بسیاری است که از آن جمله می توان به امکانات قایق رانی، پیست دو و میدانی، پیست دوچرخه سواری، باغ وحش، جهت اقامت توریست خارجی و میهمانان داخلی هتل شورابیل با درجه بندی دو ستاره در ساحل شمالی دریاچه و مجتمع توریستی کوثر با درجه بندی سه ستاره و با امکانات چهل و شش واحد سوئیت ویلائی و سالن کنفرانس و سالن همایش و دو رستوران و کافی شاپ، کافی نت و سالن ورزشی در

- وجود بخش های مختلف در داخل رستوران برای لذت بردن اقشار مختلف
- وجود آلاچیق های مجهز و تمیز برای استراحت و غذا خوردن در بخش های بیرونی رستوران

بعد کالبدی محدوده:

- عدم وجود نیمکت های مخصوص برای معلولین
- عدم نگهداری از نیمکت های شورابیل و شکستگی و خرابی آن ها
- وجود نیمکت های گروهی در بخش آمفی تئاتر روباز همراه با سایبان و در دید مناسب برای تمام اقشار
- عدم ابعاد مناسب و استاندارد آبخوری ها برای اقشار مختلف

- وجود وسایل ورزشی در قسمت های مختلف برای سالمندان و سایر افراد

- عدم وجود وسایل ورزشی مناسب برای معلولین
- عدم نگهداری مناسب از سطل های زباله و پوسیدگی و زنگ زدن سطل زباله
- وجود خط ویژه عابرین نابینا در برخی از قسمت های کفپوش شورابیل

- استفاده از مصالح مناسب در کفپوش ها
- وجود بزرگترین رینگ پیاده روی خاورمیانه دور دریاچه شورابیل
- ترغیب افراد سالمند برای پیاده روی و افزایش سلامتی
- عدم تعبیه وسایل برای سالمندان و معلولین
- غیر استاندارد بودن برخی از وسایل بازی
- عدم رمپ مناسب در سرویس های بهداشتی شورابیل برای معلولین

- عدم وجود سرویس مناسب و توالت های مخصوص سالمندان و معلولین

- عدم وجود مبلمان مناسب در داخل نماز خانه متناسب با قشر سالمند و معلول برای نماز خواندن
- عدم وجود رمپ پله برای معلولین
- عدم وجود آسایش و راحتی در داخل آلاچیق ها برای قشر سالمند و معلول

زمینی به وسعت ۲۶۱۲۵ متر مربع در ساحل جنوبی دریاچه شورابیل ساخته شده است، یک شهر بازی روباز و یک شهر بازی سرپوشیده اشاره کرد. این دریاچه از مناطق شکار ممنوع استان اردبیل می باشد.

نقشه ۱: نقشه هوایی شورابیل

۵-۲- شناخت وضع موجود محدوده مورد

مطالعه:

در این بخش، محدوده مورد مطالعه را از سه بعد کاربری، کالبدی و زیست محیطی بررسی و تحلیل می کنیم:

بعد کاربری محدوده:

- عدم توجه به ضوابط و استانداردهای سالمندان و معلولین در پله های ورودی اصلی و فرعی شورا سنتر
- عدم وجود پله برقی در قسمت های مختلف داخل شورا سنتر برای استفاده سالمندان
- نداشتن رمپ در ورودی اصلی مجتمع
- وجود خودپرداز داخل مجتمع برای استفاده مشتریان و تمامی اقشار جامعه و توجه به استاندارد های معلولین
- هتل سه ستاره شورابیل در داخل منطقه تفریحی و گردشگری شورابیل به صورت اتاقک های ویلایی و اشرف به دریاچه شورابیل می باشد که خاطره زیبایی را از اقامت مسافران در این هتل به ارمغان می آورد.

- وجود پارکینگ رو باز در حیاط هتل
- عدم وجود پارکینگ ویژه معلولین
- عدم وجود پارکینگ سرپوشیده هتل

- وجود وسایل بازی مناسب برای تمام سنین
- وجود کافی شاپ و رستوران در داخل شهرسازی
نقاط ضعف: - عدم اطلاع رسانی مناسب از تجهیزات و امکانات مجتمع توریستی کوثر
- عدم وجود پارکینگ مناسب رستوران به خصوص برای معلولین
- عدم وجود مبلمان مناسب در داخل رستوران برای سالمندان و معلولین
- عدم وجود سرویس بهداشتی و وضوخانه مناسب
- عدم وجود تجهیزات مناسب برای نماز خواندن سالمندان، ناتوانان و معلولین مثل صندلی و جامه‌ری و...
- عدم وجود سرویس بهداشتی مناسب برای معلولان و سالمندان داخل پاساژ
- عدم وجود رمپ مناسب برای پله های ورودی پاساژ
فرصت ها: - وجود فضایی مناسب برای طراحی و ایجاد رمپ مناسب در ورودی پله ها در پاساژ
- پتانسیل ایجاد فضاهایی در داخل مجتمع برای مکث و استراحت سالمندان و معلولین
- درخت کاری و گلکاری مناسب حیاط برای تقویت غنای حسی مسافران و لذت بردن آن ها از منظره طبیعی
- قرار دادن سرویس ایاب و ذهاب مناسب از ورودی شورابیل به رستوران برای سالمندان و معلولین
- برگزاری مراسمات مختلف در مناسبت های مختلف برای تشویق و ترغیب مردم، سالمندان و معلولین برای رفتن به مسجد و انجام واجبات نماز و...
تهدیدها- عدم اطلاع مسافران از وجود چنین هتلی و بلا استفاده ماندن آن
- خسته شدن و عدم توانایی پیاده رفتن برخی ناتوانان و معلولین و سالخوردگان برای استفاده از رستوران
- عدم ترغیب مسافران و سالمندان و معلولین در استفاده از رستوران سنتی و خالی ماندن رستوران
بعد کالبدی:

- عدم مسیر مناسب به آلاچیق ها برای سالمندان و معلولین
- وجود پارکینگ های مختلف در اطراف شورابیل برای پارک ماشین
- نبود پارکینگ مختص معلولین
- وجود نگهبان در محوطه پارکینگ
بعد زیست محیطی:
- پوشش گیاهی کافی در قسمت های مختلف شورابیل
- داشتن هوای پاکیزه و تمیز
- تمیزی و عدم وجود زباله در منطقه که باعث می شود سالمندان و معلولین از منطقه لذت برده و بیشتر اوقات فراغت خود را در شورابیل بگذرانند
- خالی بودن گلدان های شورابیل در اکثر مواقع و عدم گلکاری مناسب در آن ها که باعث تقویت غنای حسی سالمندان، کودکان، معلولین و... می شود.
۳-۵- تجزیه و تحلیل یافته های حاصل از پژوهش به کمک روش SWOT:
در این روش سعی بر ایجاد تمایز روشن و واضح میان ویژگی های درونی (قوت ها_ ضعف ها) و شرایط خارجی اعمال شده بر محدوده (فرصت ها_ تهدیدها) در زمان ارزیابی می شود. روش سوات با فهرست کردن و طبقه بندی این ویژگی ها با تفکیک بعد ها در رسیدن به راهبرد نهایی کمک قابل ملاحظه ای می نماید.
بعد کاربری:
نقاط قوت: - وجود محیطی زیبا، دلنشین، خاطره انگیز در کنار دریاچه شورابیل برای تمام اقشار جامعه به خصوص برای سالمندان و معلولین
- وجود پاساژ شورااستر با کاربری های مختلف برای تمام اقشار
- وجود خودپرداز الکترونیکی متناسب با ابعاد سالمند و معلول
- وجود سویت های کوچک با امکانات مناسب برای سالمندان و معلولین
- وجود محیطی مناسب برای تمام اقشار جامعه

و سالمندان

- روشنایی نامناسب آلاچیق ها در هنگام شب
- عدم مناسب بودن آلاچیق ها برای سالمندان و معلولین
- نامتناسب بودن ابعاد کیوسک ها برای استفاده معلولین روی صندلی چرخدار
- عدم تعریف کفپوشی برای افراد نابینا
- وجود موانعی در کفپوش ها
- عدم وجود تابلویی مختص معلولین و سالمندان
- نابسامانی برخی از قسمت های مسیر ویژه پیاده روی در دور دریاچه
- نامناسب بودن وسایل ورزشی برای استفاده سالمندان و معلولین
- عدم وجود سرویس هایی برای افراد سالمند و معلول
- عدم وجود تجهیزات مناسب نماز خواندن برای افراد سالمند و معلول
- غیر همسطح بودن ایستگاه قطار با ورودی آن که باعث میشود معلولین نتوانند از آن استفاده نمایند
- عدم تعبیه مکان هایی در ون های گردشگری برای معلولین روی صندلی چرخدار
- عدم نظارت نیروی انتظامی از بخش های مختلف شورابیل
- فرصت ها:** - تعبیه مکان های مناسبی در کنار نیمکت ها برای قرار گرفتن معلولین روی صندلی چرخدار
- طراحی سایبان مناسب برای نیمکت ها
- مکان یابی مناسب آبخوری ها برای استفاده آسان از آن ها و قابل استفاده برای معلولان و کودکان
- طراحی و نصب آلاچیق های مناسب برای سالمندان و معلولین با تجهیزات مناسب
- ساماندهی قسمت های باقی مانده و فضاهای خالی شورابیل برای ایجاد وسایل ورزشی و غیره مختص سالمندان و معلولین
- تعبیه سرویس های بهداشتی برای معلولین و سالمندان

نقاط قوت: - روشنایی مناسب در شب و دید مناسب باعث ایجاد امنیت در شب میشود

- رمپ مناسب در ورودی آمفی تئاتر برای معلولین روی صندلی چرخدار
- وجود پارکینگ در ورودی های شورابیل
- وجود نگهبان در پارکینگ
- وجود قایق های تفریحی در قسمت غربی دریاچه شورابیل
- وجود ایستگاه ویژه قطار برای سوار شدن و دور زدن دور دریاچه شورابیل
- وجود ایستگاه دوچرخه و همچنین ماشین های پدالی برای استفاده سالمندان
- استفاده از چراغ های LED در صندلی ها جهت ترغیب افراد برای استفاده از صندلی در شب
- وجود سطل های زباله در قسمت های مختلف شورابیل
- وجود کیوسک کتاب فروشی جهت استفاده همزمان کاربران از کاربری های تفریحی و فرهنگی
- استفاده از کفپوش های مناسب در زمین بازی کودکان
- وجود گل های متنوع در گلدان های مجتمع باعث زیبایی آن ها شده است
- وجود بزرگترین رینگ پیاده روی خاورمیانه دور دریاچه شورابیل
- کفسازی رینگ پیاده روی با چمن مصنوعی که پیاده روی کردن روی آن خستگی ایجاد نمی کند.

نقاط ضعف: - نداشتن سایبان در فصول مختلف مشکل ساز خواهد بود و حتی در صورت نداشتن سایبان در مکان مناسبی قرار نگرفته است که از تابش نور آفتاب و یا بارش باران محفوظ باشد.

- برخی از نیمکت ها فاقد تکیه گاه است و این امر باعث خستگی زود رس افراد می شود
- خرابی شیرهای آبخوری
- نامناسب بودن ابعاد شیرهای آب خوری برای معلولین

- وجود گونه های آبی در داخل دریاچه شورابیل
نقاط ضعف: - عدم توجه و نگهداری از پوشش گیاهی منطقه

- عدم تنوع در گلکاری
- خالی بودن گلدان های منطقه در اکثر مواقع
- رها شدن پوشش گیاهی در فصل های سرد سال
فرصت ها: - کاشتن تنوعی از درختان و گل ها متناسب با اقلیم اردبیل
- نظارت و نگهداری از پوشش گیاهی در تمام فصول سال

تهدیدها: - از بین رفتن پوشش گیاهی منطقه
۴-۵- ارزیابی روش SWOT و ارائه راهبرد ها و سیاست های اجرایی حاصل از آن:

راهبرد: امکان حضور گروه های مختلف اجتماعی در فضا - سیاست: ایجاد امکانات برای حضور سالخوردگان و معلولین، پیش بینی محل های نشستن، پیش بینی محل های مناسب برای ایستادن
راهبرد: نفوذپذیری - سیاست: ایجاد قابلیت دسترسی از نقاط مختلف به داخل منطقه برای تمام اقشار، استقرار کاربری های متنوع مختص سالمندان و معلولین در داخل منطقه

راهبرد: دسترسی به فضا - سیاست: پیش بینی قسمتی از پله ورودی پاساژ برای ایجاد رمپ پله
راهبرد: وجود تسهیلات برای تمام اقشار - سیاست: تجهیز نمودن سرویس های بهداشتی ویژه معلولین و سالمندان، قرار دادن تابلو راهنما برای استفاده سالمندان و معلولین از آسانسور

راهبرد: همجواری کاربری های سازگار کنار هم - سیاست: تعبیه پارکینگ اختصاصی در کنار رستوران
راهبرد: امکان برقراری ارتباط اجتماعی با دیگران: حضور گروه های مختلف اجتماعی - سیاست: ایجاد امکان استفاده همزمان گروه های مختلف از میلمان، القا امنیت لازم برای استفاده کننده از میلمان

- مجهز کردن نماز خانه به تجهیزات سالمندان و معلولین
- قرار دادن فردی به عنوان خادم در نماز خانه برای نظارت و تمیز نگهداشته شدن نمازخانه
- برگزاری همایش های پیاده روی با خانواده برای تمام اقشار در مناسبت های مختلف
- تعبیه مکان هایی در داخل قطار و ون برای سالمندان و معلولین روی صندلی چرخدار
- هماهنگی با آموزش و پرورش و برگزاری برنامه هایی برای آموزش نحوه برخورد و ایجاد ارتباط و تعامل اجتماعی دانش آموزان با سالمندان و معلولین
- طراحی و قرار دادن کیوسک های نگهداری در بخش های مختلف منطقه

تهدیدها: - فلزی بودن جنس این نیمکت ها باعث سرد و گرم شدن آن ها در فصول مختلف می شود که در این صورت کارایی مطلوب خود را از دست می دهد
- در هنگام بارش برف و باران و بالا آمدن سطح آب دریاچه باعث فرورفتن برخی از آلاچیق ها نزدیک دریاچه به آب می شود
- آب گرفتگی معابر در هنگام بارش برف و باران
- خطر گیر کردن معلولین و نابینایان به موانع موجود در کفپوش و آسیب دیدن - شکسته شدن برخی از وسایل ورزشی باعث آسیب دیدن افراد در هنگام استفاده از آن می شود

- غیر استاندارد بودن برخی از وسایل و خطر افتادن و آسیب دیدن افراد در هنگام استفاده
- عدم وجود نگهبان در پارکینگ ورودی های اصلی و خطر سرقت و... به خصوص در شب
- احساس نا امنی کردن و عدم رغبت به رفتن به منطقه تفریحی و گردشگری شورابیل
بعد زیست محیطی:

نقاط قوت: - هوای پاکیزه منطقه تفریحی و گردشگری شورابیل
- پوشش گیاهی فراوان در منطقه

در آلترناتیو اول بیشتر به طراحی بعد های

کاربری و زیست محیطی پرداخته شده است و سعی شده است که با بهسازی کاربری های موجود در شورابیل مانند ایجاد رمپ پله، آسانسور و پله برقی و همچنین بهسازی سرویس های بهداشتی و نمازخانه برای استفاده معلولین و سالمندان و بعد زیست محیطی مانند کاشتن انواع درختان و گلکاری های متنوع و متناسب با اقلیم منطقه که باعث سرزندگی و حس شادابی افراد می شود باعث حضور سالمندان و معلولین در منطقه تفریحی و گردشگری شورابیل و لذت بردن در این منطقه می شود.

آلترناتیو دوم:

در آلترناتیو دوم بیشتر به طراحی بعد کالبدی

و ایمنی پرداخته شده است در این آلترناتیو به طراحی مبلمان شورابیل مانند نیمکت، سطل زباله، وسایل بازی، وسایل ورزشی، پارکینگ و... متناسب با نیازهای سالمندان و معلولین پرداخته شده است تا سالمندان و

راهبرد: امکان حضور بدون بهانه مشخص برای معلولین و سالمندان در فضا - سیاست: وجود تسهیلات و امکانات رفاهی و استراحتی راحت برای هر دسته از مردم در داخل آلاچیق ها

راهبرد: انعطاف در کالبد - سیاست: پرهیز از به کار گیری مصالح نامناسب در کفپوش ها، پرهیز از اختلاف سطح و شکستن و خرد شدن کف

راهبرد: امکان مکاشفه در فضا - سیاست: فراهم آوردن امکان نشستن برای نظاره افراد و مناظر روبرو، پیش بینی امکان مکث روی پله ها برای ادارک فضا

راهبرد: امنیت پیاده در هنگام راه رفتن از روی کفپوش - سیاست: پرهیز از قرار دادن مانع در پیاده روهای شورابیل، روشنایی مناسب برای حرکت پیاده در شب، جلوگیری از ورود خودرو و موتور سیکلت به پیاده رو های شورابیل

راهبرد: امکان جمع شدن شهروندان - سیاست: برگزاری برنامه هایی برای دیده شدن معلولین و سالمندان، امکان دسترسی آسان به فضا، تشویق تمایل حضور در فضا به دلیل حضور سایر شهروندان، رعایت حداقل شرایط زیست محیطی

راهبرد: حفاظت - سیاست: حفاظت از پوشش گیاهی موجود و جلوگیری از نابودی آن ها

راهبرد: حضور قدرتمند عناصر طبیعی - سیاست: تقویت و حفظ پوشش گیاهی، حفاظت از درختان توسط تدابیر کالبدی به ویژه در محل های تجمع شهروندان، کاشتن گل های متنوع در گلدان های خالی

۵-۵- ارائه آلترناتیو های پیشنهادی و

انتخاب آلترناتیو بهینه:

آلترناتیو اول:

شورابیل برای دسترسی آسان به منطقه
۲. طراحی نیمکت های گروهی، سایبان دار و با تکیه
گاه مناسب و تعبیه مکان هایی در کنار نیمکت ها برای
قرارگیری ویلچر برای افراد سالمند و معلول و همچنین
طراحی آلاچیق هایی با تجهیزات ویژه استراحت و
مصون از وزش باد و تابش نور خورشید برای مکث و
استراحت این قشر از افراد در قسمت های مختلف
شورابیل

۳. طراحی آبنا های زیبا و همچنین کاشتن انواع
درختان و گل های مناسب با اقلیم اردبیل در قسمت
های مختلف شورابیل برای تلطیف هوا و ایجاد سلامت
و شادابی برای افراد سالمند و معلول
۴. طراحی و جانمایی وسایل بازی و وسایل ورزشی ویژه
افراد معلول در کنار سایر وسایل بازی و ورزشی موجود
در منطقه شورابیل

۵. طراحی تجهیزات مناسب مانند: سرویس های
بهداشتی ویژه معلولان و سالمندان در داخل سرویس
های عمومی، طراحی رمپ مناسب در ورودی های
نمازخانه و همچنین تجهیزات ویژه نماز خواندن برای
سالمند و معلول، طراحی مبلمانی چون سطل زباله و
آبخوری متناسب با ابعاد افراد روی صندلی چرخدار،
تعبیه پارکینگ های ویژه افراد معلول
۵-۶- طرح های سه بعدی:

معلولینی که به منطقه وارد می شوند بتوانند از این
مبلمان استفاده کرده و از آن لذت ببرند همچنین
کیوسک هایی مخصوص با تجهیزات مناسب در قسمت
های مختلف شورابیل برای این اقشار طراحی شده که
در هنگام خستگی بتوانند در داخل این کیوسک ها
استراحت کنند. در این آلترناتیو همچنین از لحاظ
ایمنی به طراحی کیوسک های نگهبانی در قسمت های
مختلف منطقه پرداخته شده است.

آلترناتیو بهینه:

با جمع بندی مطالب بیان شده در هر دو آلترناتیو
طراحی و ساماندهی محدوده شورابیل با معیار دوستدار
سالمند و معلول و ارزیابی آن ها نسبت به وضع موجود
حوزه مداخله و نیز اولویت های راهبردی پژوهش،
تلفیقی از آلترناتیو اول و دوم به عنوان آلترناتیو برتر و
متناسب، مبنای ارائه طراحی محدوده مورد مطالعه
در نظر گرفته شده است. در آلترناتیو بهینه همه ابعاد
طراحی در نظر گرفته شده است. در این آلترناتیو همه
امکانات مورد نظر برای حضورپذیری و شادابی، لذت
بردن همه افراد جامعه به ویژه سالمندان و معلولین از
منطقه تفریحی و گردشگری شورابیل طراحی شده است
تا همه افراد بتوانند به یک میزان از این منطقه استفاده
کنند.

۱. طراحی و جانمایی ایستگاه های اتوبوس و اتوبوس با
تجهیزات مناسب سالمند و معلول در قسمت های
مختلف رینگ سواره رو منطقه تفریحی و گردشگری

- ایجاد سرویس های بهداشتی مناسب و استاندارد ویژه معلولین و سالمندان در بخش های مختلف
- ایجاد پارکینگ ویژه معلولین و دسترسی مناسب از این پارکینگ تا داخل ساختمان جهت استفاده معلولین
- ایجاد آسانسور با عرض و امکانات مناسب جهت دسترسی معلولین به تمامی طبقات ساختمان های عمومی

- تعدیل و مناسب سازی ورودی مراکز اداری با استفاده از سطوح شیبدار با عرض، شیب و میله های کمکی مناسب حال معلولین
- ایجاد امکاناتی جهت دسترسی آسان معلولین به همه فضای داخلی و مسیر خرید معلولین در مراکز تجاری
- ایجاد شرایطی جهت رفت آمد ایمن و آسان معلولین به پارک ها

- ایجاد مسیر بدون موانع و همچنین عرض و شیب مناسب و اتصال پیوسته در طول مسیر جهت دسترسی آسان به پارک و استفاده از همه قسمت های آن برای معلولین و سالمندان

- ایجاد ورودی همکف یا با سطح شیبدار استاندارد و بدون مانع، جدول بندی بتونی و میله

- اهدای وام بلاعوض جهت مناسب سازی اماکن عمومی ویژه معلولان و سالمندان

- ارائه خدمات فنی و مشاوره رایگان به شهرسازان، معماران و سرمایه گذاران

- ارائه دروس ارگونومی ویژه معلولان و سالمندان در دانشگاههای کشور

- برگزاری کارگاهها و همایش های تخصصی و ارائه گواهینامه معتبر جهت طراحی فضاهای معلولان و سالمندان

- تولید و پخش برنامه های تبلیغی برای ارتقای آگاهی عمومی توسط صدا و سیما

- هماهنگ کردن با آموزش و پرورش و برگزاری برنامه هایی بین دانش آموزان و سالمندان و معلولین جهت آموزش نحوه احترام و رفتار کردن با این قشر

۶- نتیجه گیری و پیشنهاد

۱-۶- نتیجه گیری

در این قسمت به نتیجه گیری کلی از بررسی ها و ارزیابی های انجام گرفته براساس مشاهدات و معیارها و ضوابط موجود برای فضاهای عمومی منطقه تفریحی و گردشگری شورابیل جهت دسترسی و حضورپذیری معلولین و سالمندان و فضاهایی دوستدار این قشر پرداخته شده است. مطابق بررسی های انجام گرفته چنین حاصل می شود که منطقه تفریحی و گردشگری شورابیل به لحاظ حضورپذیری و فضایی دوستدار سالمند و معلول نا مطلوب می باشد و فضاهایی برای لذت بردن این قشر در منطقه بسیار ناچیز می باشد. فضاهای عمومی مطلوب، فضاهایی محسوب می شود که مورد استفاده تمام اقشار جامعه بوده و همه افراد به یک میزان از آن بهره مند شوند. پس با توجه به برداشت و تجزیه و تحلیل چنین حاصل شد که با طراحی مکان ها و مبلمان و تجهیزاتی در منطقه تفریحی و گردشگری شورابیل مطابق با استانداردها و معیارها فضاهایی دوستدار سالمند و معلول در این منطقه خلق نماییم.

۲-۶- ارائه پیشنهادات:

- ایجاد توفتگاه ویژه معلولین در همه معابر اصلی شهر و در محدوده ساختمانهای عمومی، با اتصال مناسب با پیاده رو به صورت مشخص و کشیدن علامت بین المللی افراد معلول با رنگ بارز و مشخص در کف خیابان و همچنین نصب تابلوی توفتگاه ویژه معلولین در این محل

- نصب وسایل مکانیکی بالابرنده و پایین آورنده و رامپ با شیب، کفپوش و عرض مناسب برای استفاده معلولین و سالمندان

- آموزش و سازماندهی نیروهای مردمی و جلب مشارکت های آنان در این کار
- تشکیل کمیسیون مشترک از مدیران شهری، معماران، طراحان، مهندسان و موسسات غیر دولتی مرتبط جهت نظارت و اجرایی نمودن قوانین
- تهیه، تولید و توزیع بروشورهای فنی و تکنیکی به منظور آگاهی عمومی در خصوص طراحی فضاهای معلولان و سالمندان
- ارزیابی و ثبت حوادث محیط های مناسب سازی نشده و اولویت بندی و اصلاح آن
- مناسب سازی محیط باید به صورت یک فرهنگ عمومی درآید و به صورت علمی و آموزشی هم باید از سطح دبستان آغاز و تا دانشگاه به صورت آکادمی و کلاسیک درآید و ادامه پیدا کند
- آمارگیری دقیق از تعداد معلولین و انواع معلولیت ها در سطح کشور و استانها و شهرستانها با هدف برنامه ریزی دقیق برای این عزیزان
- بازبینی دوباره قوانین و به روز کردن آنها با استانداردهای جهانی
- استفاده از تجربیات کشورهای توسعه یافته و تطبیق دادن آنها با شرایط جغرافیایی و فرهنگی کشورمان.

۷- منابع

۱. امکچی، حمیده، (۱۳۶۸). برنامه ریزی شهری برای معلولان، پایان نامه دوره کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران دانشکده هنرهای زیبا.
  ۲. تاج مزینانی، علی اکبر، لاریجانی، مهدیه، (۱۳۹۴). پژوهش تحلیل چند سطحی مطروودیت جوانان
  ۳. سایت شورای ملی سالمندان ایران
  ۴. سعیدنیا، احمد، (۱۳۸۲). کاربری زمین شهری، تهران: انتشارات سازمان شهرداری های کشور.
  ۵. شهناز، علی اکبر، (۱۳۹۰). ارزیابی و اولویت بندی فضاهای عمومی شهری با توجه به نیازهای معلول و کم توان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه سیستان و بلوچستان.
  ۶. علی الحسابی، مهران. رفیعی، فرخنده، (۱۳۹۰). ارزیابی نیازمندی های سالمندان در فضاهای شهری، نمونه موردی: پارک خلد برین شیراز، مجله ارزیابی نیازمندی های سالمندان در فضاهای شهری.
7. Carmona, Matthew et al., (2009). *Public spaces, urban spaces. (Fariba GHaraee and others, Transl.)*. Tehran: Art university.
  8. Fitzgerald K, Caro F. *An Overview of Age-Friendly Cities and Communities around the World*. Journal of Aging & Social Policy. 2015; 26: 1-18.
  9. Inter – American Development Bank. 2001. *Social Development Newsletter*.
  10. Phillipson C. *development age-friendly communities; new approaches to growing old in urban environment*. Handbooks of Sociology and Social Research. New York: Springer; 2012.
  11. Shottun, I., 2003, *The Role of Older People in Our Communities*, Nurse Ethics, Vol. 10, No. 4, PP.123-147
  12. Stanbury, J. and Hugo J.S. 2000. *Formulation of policy for transportation of*
  13. Tavasoli, Mahmood., Bonyadi, Naser. (1992). *Design of urban space (volume 1)*. Center for Architecture and Urban Studies, Iran.
  14. World Health Organization. (2007). *Global Age-Friendly Cities: a guide*.

نحوه ارجاع به این مقاله: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

صبوری گرده، فاطمه. (۱۳۹۹). طراحی فضاهای شهری دوستدار سالمند و معلول (نمونه موردی: منطقه تفریحی و گردشگری شورابیل)، شهرسازی ایران، ۳ (۵)، ۸۴-۹۸

COPYRIGHTS
Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to the Iranian Urbanism Journal. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

URL: <https://www.shahrsaziiran.com/1399-3-5-article6/>